

“Wij pleiten voor een rechtvaardige samenleving, waarin elkeen opgetrokken wordt”

Interview met ACV-voorzitter Luc Cortebeek

Opgetekend door Jo Laenen (ACW-studiedienst)

De gids op maatschappelijk gebied viert zijn honderdjarig bestaan. Het wil dat op gepaste wijze doen: door terug te gaan naar de *roots*. Jarelang heeft de christelijke arbeidersbeweging de emancipatie van mensen hoog in het vaandel gedragen. Hiertoe werd de hervorming van het maatschappelijk bestel geëist. Met succes: neem nu de sociale zekerheid - het koninginnestuk, een krachtig instrument ter bescherming van sociaal zwakkeren. Niemand kan ontkennen dat de christelijke arbeidersbeweging hierin een cruciale rol gespeeld heeft.

Nu, zoveel jaren later, neemt *GMG* de proef op de som: zijn we de *roots* trouw gebleven, in de praktijk van het heden en de toekomst? Of zijn we ondertussen zelf deel van het probleem geworden? Behoren we nu te zeer tot datzelfde *establishment* - de gevestigde en welopgevoede middenklasser?

Hiertoe onderwerpt *GMG* topmensen van de christelijke sociale organisaties aan een vraagesprek. Zonder kaviaar, zonder champagne. Wel met één afgemeten kernvraag: belijden onze bewegingen - niet enkel in woorden, maar ook en veel sterker, in de feiten - volgende wijsheid: dat de waarde van een samenleving pas echt kan afgemeten worden aan de situatie van haar sociaal zwakste leden?

Eerste in de rij is ACV-voorzitter Luc Cortebeek. Het werd een verhaal van eerlijke bedoelingen, echte bekommernissen, reële bijdragen, maar ook... nederigheid. Nederigheid omwille van praktische (on)mogelijkheden, beperkingen... Het besef dat het ACV niet God de Vader is... Anderen zijn ook met ons.

Wat is de houding van het ACV t.a.v. armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting? Geldt dit thema als prioriteit naar buiten, in onderhandelingen met werkgevers en overheid, en naar binnen, nationaal (bestuur) en regionaal (centrales, verbonden)?

Armoedebeleid is verweven doorheen alle beleidsdomeinen: het is - hoewel het woord

al te vaak misbruikt wordt - een inclusief beleidsthema. Wij wensen armoede m.a.w. niet op te sluiten en te behandelen als een restdomein - dat af en toe opgevoerd wordt om het geweten te sussen. Het zit verweven in onze dagelijkse werking. En dat is geen boutade: ik kan mij moeilijk een bestuurs- of secretarissenvergadering van het ACV inbeelden waarop de armoedeproblematiek niet ter sprake komt. Bovendien bestaat de kenmerkende rol van de vakbond erin dat wij structurele maatregelen willen aanbrengen om de armoede uit te sluiten.

Maar laat me duidelijk zijn: onze bekommernis voor deze thematiek betekent niet dat wij de mensen die in armoede leven, ook organiseren. Dat is niet de primaire taak van de vakbond. Anderen doen dat meer, en beter, dan wij. Het is onze specifieke rol om mensen te verdedigen uit verschillende lagen van de bevolking. Ook uit de 'relatief welstellende kringen', ja. Ook voor hún belangen moeten en zullen wij opkomen. Ik wil momenteel perfect verdedigen dat werknemers uit brede lagen van de bevolking hun deel van de groeiende welvaartskoek moeten bekomen. Wij verdedigen echter ook op een bijzondere wijze de belangen van hen die minder of niet welstellend zijn. De voorbeelden zijn er: het vorig interprofessioneel akkoord, met het minimumloon, nu het minimummaandinkomen, de verhoging van het vakantiegeld, ons pleidooi voor de indexering van de lonen, nu onze eis om de uitkeringen welvaartsvast te maken... In al onze acties trachten wij de zwakkere groepen op te trekken, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks. Ik ben ervan overtuigd dat deze preventieve acties van de vakbond een belangrijke bijdrage betekenen, vanuit de wetenschap dat de armoedegrad in België relatief laag is.

Op alle niveaus - professioneel en interprofessioneel, lokaal en nationaal - wensen wij dit thema ter sprake te brengen. Aan de onderhandelingstafel, zowel bij de overheid als bij de werkgevers kaarten wij het aan. Om nog een voorbeeld te geven van onze actie t.a.v. de overheid: wij zijn óók voorstander van een activeringspolitiek, met bv. het bestrijden van de werkloosheidsvallen. Maar wij benadrukken wel dat activering soms kan leiden tot onrechtvaardigheid, iets wat men in het huidig regeringsdiscours nogal eens dreigt te vergeten.

De voorbeelden die u aanhaalt, hebben alle betrekking op het tekort aan financiële middelen. Is dat geen verschraving van het armoedebegrip?

© P. Janssens

Luc Cortebeek

Akkoord, maar ik kan ook andere voorbeelden opnoemen: onze acties rond kinderopvang, democratisering van het onderwijs, openbaar vervoer... Laten we tevens de impact die we hadden op de energieprijzen niet vergeten. We hebben daar ook zeer discriminatoir trachten te werken op enkele groepen. We hebben de middencategorieën zaken onthouden, om ze aan de lage inkomens te geven. Telkens hebben wij dus bijzondere aandacht voor de zwakkere groepen. Maar nogmaals, ik geef toe dat wij als vakbeweging onze beperkingen hebben. Wij zijn géén organisatie van armen. Wij zijn wél een organisatie waar armen hun plaats kunnen en moeten hebben. Wij hebben dus niet dezelfde specifieke voortrekkersrol als verenigingen waar armen het woord nemen. Daarom ook onderhouden we intense contacten met armenorganisaties.

En ja, onze werking is toegespitst op het financiële luik. Maar laten we duidelijk zijn: beschikken over voldoende financiële middelen blijft toch van wezenlijk belang. De preventieve werking van bv. de sociale zekerheid lijkt mij niet te onderschatten.

Hebben wij u goed begrepen? Armoede is niet echt een zware prioriteit, maar zit altijd wel ergens in verweven?

Neen, armoede is voor ons wel degelijk een topprioriteit. Als ik daarnet zei dat er geen enkele vergadering voorbijgaat waar dit thema niet op een of andere manier ter sprake komt, dan lijkt mij dit een terechte stelling.

Luc Cortebeek

Ik kan mij moeilijk een bestuurs- of secretarissenvergadering van het ACV inbeelden waarop de armoedeproblematiek niet ter sprake komt.

”

Ik mag met recht en rede zeggen dat de kloof tussen arm en rijk een blijvend aandachtspunt bij ons is. Ook in de toekomst zal dit zo blijven. Wij overwegen heel sterk om voor een volgend ACV-congres de spanning tussen de hoogste en de laagste inkomens- en vermogenscategorieën op te nemen.

Laten we het regeringsbeleid inzake armoede eens onder de loep nemen. Er is sprake van een omslag: een aantal jaren geleden lag de klemtoon – het Armoedeverslag is er een voor-

beeld van – op het verhogen van de uitkeringen. Nu moet je activeren, mensen aan het werk helpen. Dan mag je zelfs niets meer doen voor de uitkeringen, omdat eerst een selectie dient gemaakt. De tweede aanpak komt de vakbond goed uit, nochtans wordt er betoogd voor het eerste. Maar wat zijn de regeringsresultaten? Een smak geld gaat naar het fiscale, een beetje naar activering en hier en daar wat meer voor sommigen. Wat is de rol van de vakbeweging in dat magere resultaat?

Het is in het huidig beleid heel moeilijk om op dit soort van *items* de klemtoon te leggen. Overigens altijd al, in eender welke politieke constellatie. Waarom is dat zo? Omdat we – en ik druk het schematisch uit – in een 2/3-1/3 maatschappij leven. Politiek wil men veeleer ingaan op wat de grote meerderheid wil en wenst. Dat is electoraal lonender. Ook wij zouden dat veel makkelijker kunnen doen, omdat wij ook die 2/3 *grosso modo* vertegenwoordigen. Alleen, en ik vind dit het kenmerkende van ons type van sociale organisaties,

het solidariteitsgevoel is zodanig sterk aanwezig dat wij wensen op te komen voor niet-particuliere belangen. Neem nu onze actie voor een rechtvaardige fiscaliteit. Onze militanten zouden evenzeer het regeringsbeleid kunnen ondersteunen, omdat dit voor velen voordeliger zou zijn. Maar zij doen dat niet, omdat ze waarden van rechtvaardigheid en solidariteit belangrijk achten.

Maar in hoeverre is er druk van die 2/3 in de organisatie? Wij meenden te begrijpen dat een belangrijk strijdpunt voor het ACV in de onderhandelingen de welvaartskoppeling van de lonen was.

Onze rol is duidelijk: wij komen op voor de belangen van werknemers, en diegenen die werknemer zouden kunnen zijn. Wij verdedigen op dit ogenblik perfect de stelling dat werknemers hun aandeel in de welvaartsgroei moeten hebben. Bovendien zijn er binnen de groep van werkenden tal van mensen met slechts beperkte financiële middelen. In die zin begrijpen wij ook de verafgoding van de actieve welvaartsmaatschappij niet. Alsof meer werk noodzakelijkerwijze tot minder armoede leidt. Vraag dat maar aan de *working poor*. De verafgoding van de actieve welvaartsmaatschappij vind ik totaal ongepast en compleet onbruikbaar voor de samenleving die wij nastreven. Ondanks de lofzangen van de Britse premier Blair en diens vrienden in deze regering. Wij pleiten voor een rechtvaardige samenleving, waarin elkeen opgetrokken wordt.

Om nog een ander voorbeeld aan te halen, het thema van de voorbije Vlaamse ACV-

Luc Cortebeek

Onze acties voor armoedebestrijding gebeuren vanuit de solidariteit van alle leden.

dagen was de 'kwaliteit van het leven'. Heeft dat niet een hoog middenklassegehalte?

Ik vind dat een nogal sloganmatige benadering. Vele mensen staan onder druk: financieel, sociaal, psychologisch... Ik weiger die problematiek te onderschatten. Overigens kunnen de best gesitueerden het betalen om zich te organiseren en de druk van de ketel te halen. Maar de meeste werknemers behoren

niet tot die groep. De kwaliteit van de arbeid is voor hen een heel reëel probleem.

De belasting op arbeid is sterk gestegen, die op vermogen is beduidend gedaald. Is dat geen bijzonder nadelige evolutie geweest?

Dat klopt. De inleveringen van de midden- en lage inkomens zijn groot geweest. Vanaf de crisisjaren in de jaren zeventig, doorheen de jaren tachtig... Wat is ons toen allemaal voorgespiegeld? We moesten 'de economie redden', we moesten 'het samen beter hebben', meer 'inspanningen' doen want 'het einde van de tunnel was in zicht'. Telkens herhaalt zich dat, ook nu weer: wanneer de gewone mensen beginnen vast te stellen dat het met de economie goed gaat, dat ze er de eerste tekenen van kunnen ontwaren - en de anderen er dus al lang van profiteren - dan zegt men: 't is voorbij, de hoogconjunctuur is gedaan. En vervolgens drukt men dit omlaag door onrealistische winstverwachtingen voorop te stellen. Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat dit niet toevallig is.

Armoede is dus een prioriteit. Hebben wij zicht op het aantal of het aandeel armen

binnen het ACV? En zo neen, gaan we daar dan eens mee beginnen?

Neen, en we gaan er ook niet aan beginnen. Mensen zijn bij ons lid: wij hebben geen zicht op hun inkomen. In 1995 hebben we wel 's een gezinsbudgetenquête gedaan met de werkzoekendenwerking. Vastgesteld kon worden dat het gezinsinkomen van werkzoekenden bijna de helft lager is dan het gemiddeld inkomen in België. Systematische gegevens houden we echter niet bij.

Je zou nochtans kunnen beslissen dat mensen onder een bepaald inkomen geen lidgeld hoeven te betalen?

Neen, wij hebben dit nooit gedaan. En wij gaan dit wellicht ook niet doen. Wel zijn er bijzondere categorieën van lidmaatschapsbijdragen, waar we overigens niet al te gul mee omspringen. Vanaf het ogenblik bv. dat een werkloze een werkloosheidsuitkering heeft, kan men een lagere bijdrage betalen; we kunnen ook terugvallen op andere categorieën. We sluiten leden ook niet te gemakkelijk uit als de bijdrage herhaaldelijk niet betaald wordt. Maar wij hebben dus geen lidmaatschapsbijdrage in functie van het inkomensniveau.

Is er een solidariteitsfonds op verbondelijk niveau waaruit de bijdrage van heel arme werkzoekenden betaald wordt?

Neen, niet als dusdanig. Zoals ik daarnet zei, hanteren wij wel een aantal uitzonderingsca-

tegorieën. Die worden gedragen door de algemene solidariteit van alle leden. Onze inspanningen zijn duidelijk: in de regel is er een vaste lidmaatschapsbijdrage, en we trachten die drempel te verlagen door een aantal uitzonderingscategorieën te voorzien. Er zijn echter ook andere drempels waar we oog voor hebben: de culturele drempel, de organisatorische drempel. Zo geven we syndicale bijstand aan leden die in moeilijkheden komen, we verwijzen hen door naar meer gespecialiseerde organisaties... Ook onze medewerkers trachten we voor deze problematiek voldoende *feeling* bij te brengen. Een dienstencentrum bv. wordt in zijn werking heel uitgesproken geconfronteerd met reële armoedesituaties. We trachten daar daadwerkelijk op in te spelen. Daartoe besteden we in de vorming en opleiding van de mensen die er

werken nadrukkelijk aandacht aan de armoedeproblematiek en hoe men daarmee moet omgaan in de praktijk van alledag. Ook hebben wij, zowel in de verbonden als op nationaal niveau, professionelen die de armoedebestrijding in hun takenpakket hebben zitten. De aandacht voor de armoedeproblematiek is binnen het ACV nog nooit zo sterk geïnstitutionaliseerd geweest als nu. Desalniettemin kennen we ook onze beperkingen en is er een ander type van organisatie nodig voor de rechtstreekse contacten. Daarom zoeken wij ook contact met andere organisaties:

ATD Vierde Wereld, de Beweging van mensen met een laag inkomen en kinderen en meerdere andere.

Je hebt ook concurrentie van het OCMW,

Luc Cortebeek

De verafgoding van de actieve welvaartsstaat vind ik totaal ongepast en compleet onbruikbaar voor de samenleving die wij nastreven.

allerhande bewegingen en verenigingen die gesubsidieerd worden om deze thematiek op te nemen?

Ja, wij ontvangen daar geen frank voor. Wij vragen dit niet en wij wensen dit ook niet te vragen. Onze acties voor armoedebestrijding gebeuren vanuit de solidariteit van alle leden. Wij willen overigens ook niet te veel subsidiëring. Behalve voor bepaalde facetten, bv. het uitbetalen van werkloosheidsuitkeringen – wat een uitvoering is van de sociale zekerheid. Daar worden wij gewoon betaald voor ons werk. Op deze manier wordt onze onafhankelijkheid t.a.v. de overheid maximaal gewaarborgd.

In welke mate worden armen zelf gehoord in de werking van de organisatie?

Er is bij ons een maximale luisterbereidheid. Hoewel armen of armenverenigingen als dusdanig niet tot onze structuren behoren, bieden wij nogal wat fora aan om hun eisen uit te spreken. Die verdedigen wij dan in de beslissingstructuren. Zo is er bv. op het Vlaams niveau op geregelde tijdstippen overleg met platforms van armenverenigingen.

Wat is de houding van het ACV t.a.v. sociale tewerkstellingsinitiatieven, arbeidszorgcentra...? Wordt er intensief in geïnvesteerd? Is dat een prioriteit in het werkgelegenheidsconcept?

Als ik onze mensen zie die in de subregionale tewerkstellingscomités hun werk doen, dan stel ik toch wel vast dat dit zeer sterk aanwe-

zig is en dat er ook initiatieven genomen worden om dit goed te ondersteunen. Wij beseffen immers heel goed dat, naast de VDAB, ook sociale tewerkstellingsinitiatieven, sociale bedrijventra een absolute noodzaak zijn. Voornamelijk in de verbonden is men er erg actief rond. Ook bij degenen die op nationaal niveau met 'tewerkstelling' bezig zijn, leeft het thema van de sociale economie zeer sterk.

Hoe evalueert u de Europese ontwikkelingen inzake armoede?

Ik ben benieuwd of het Belgisch voorzitterschap van de EU in de tweede helft van dit jaar impulsen kan geven aan het Europees debat. Dat is nodig, want hoewel de ontwik-

kelingen in wezen niet slecht zijn, vind ik ze tot op heden te passief. Zo wil men komen tot Europese armoede-indicatoren: dat is op zich wel positief, want deze aanpak laat toe te vergelijken, te meten... Maar m.i. belangrijker zijn de (voorafgaande) processen die leiden tot armoede en die worden onvoldoende aangepakt. Daarvoor is een preventief beleid cruciaal. Zoals dat bv. op de Top van

Lissabon naar voren kwam, vond ik het echter al te defensief. Het activeren van een werkgelegenheidsbeleid, het begeleiden van oudere werknemers... zijn preventieve elementen die wij in een Europees armoedebeleid belangrijk achten. Uiteraard is ook de sociale zekerheid hierbij cruciaal. Zo moeten er voldoende compenserende middelen uitgetrokken worden om de sociale zekerheid te verbeteren in elke lidstaat. Want van een serieus Europees sociaalzekerheidsstelsel zijn we nog veraf. Wij

Luc Cortebeek

Van een serieus Europees sociaalzekerheidsstelsel zijn we nog veraf.

pleiten voor een stelsel dat maximaal gesolidaariseerd is. De tendensen in Europa gaan echter de andere richting uit. Dat is een gevaarlijke evolutie, omdat de ontwikkelingen in Europa rond armoede er zouden kunnen toe leiden dat systemen van sociale zekerheid uitgehold worden en selectief georiënteerd naar armen.

Bestaat dan niet het gevaar dat je sociale dumpingpraktijken in stand blijft houden?

Ja, het is altijd een keuze met een keerzijde. Maar diegenen die de middelen en de mogelijkheden hebben, kunnen altijd verschuiven. Mijn punt is dat men nu spreekt van een Europees sociaal systeem, alsof dat er is. Er zijn verschillende sociale systemen in Europa met heel verschillende gradaties. Het is van belang dat er in elk land voldoende sociale organisaties zijn die druk kunnen uitoefenen om sociale verbeteringen te eisen.

Is het geen schande dat er op Europees niveau nog altijd geen degelijke armoedestatistieken bestaan?

Natuurlijk. Men heeft vooral gewerkt op de euro, de vrijhandel e.d.m. Als ik de geglobaliseerde economie van deze tijd zie functioneren, dan heb je, ten eerste, het monetaire - de god waar alles aan geofferd moet worden. Ten tweede zijn er de beurzen, die een grote opgang gekend hebben. De beursgenoteerde bedrijven moeten hun aandeelhouders blijvend plezier en ze zijn dan ook volledig ondergeschikt aan die beurs. De *Deutsche*

Bank bv. heeft nog nooit zoveel winst gemaakt als vorig jaar. Maar om nog 15% extra winstgroei te bekomen, moeten weer vele mensen opzij gezet worden. Het lijkt wel economie om de economie geworden. Politiek levert dat niet te veel problemen op zolang een middenmoot nog denkt, en enkel denkt, dat dit voor haar ook voordelig is. Dat is waar al de regeringen op voortdrijven. Gelukkig is er nog de druk van sociale organisaties, die een tegenbeweging kunnen vormen. Het grote probleem is echter dat we in andere landen niet eenzelfde mobilisatiekracht hebben. Vakbewegingen elders zijn vaak te weinig bezig met de algemene maatschappelijke problematiek.

U zegt dat het zwaartepunt ligt op de beurs en de beursgenoteerde ondernemingen. Hun belangen worden verdedigd. Kan het ACV - op internationaal niveau - daar geen rol in spelen, met name via de pensioenfondsen? Kunnen ze niet verplicht worden een ethische keuze te maken?

Rekening houdend met ons systeem, zijn de pensioenfondsen

bij ons minder belangrijk. Maar ik voel goed aan dat ook bij onze mensen de ethische dialoog zeer sterk aanwezig is. Ik mag rustig zeggen dat er weinigen zijn die in het beheer van de gelden, een zodanige ethische houding aannemen als wij. Er zijn niet veel organisaties die zo sterk investeren in de derde wereld, de uitbouw van sociale organisaties in andere landen... Ik durf zelfs zeggen dat geen enkele organisatie daar zoveel middelen aan besteedt als wij, tenzij met gelden van de gemeenschap.

Luc Cortebeek

Buitenlandse vakbewegingen zijn vaak te weinig bezig met de algemene maatschappelijke problematiek.

Welke concrete inspanningen doet het ACV om op Europees niveau een tegenwicht te vormen t.a.v. de globalisering en het eenzijdig kapitalisme? Zo kan bv. het EVW versterkt worden om op Europees vlak te wegen...

Dit is een gevoelig punt. De Europese vakbeweging - en wij zijn er zware promotoren van - is vrij zwak. Je kunt echter maar een Europese beweging op gang brengen naarmate je voldoende confederaties kunt verzamelen die ook daadwerkelijke impact hebben. In Frankrijk bv. zijn de vakorganisaties zeer zwak. In Duitsland zijn er veelal professionele organisaties, die niet zozeer brede maatschappelijke thema's behandelen. Er zijn weliswaar goede voorbeelden, maar over het algemeen gaat het Europees integratieproces van werknemers te traag. Het is bv. heel moeilijk om in het fiscaal dossier vorderingen te maken.

Op het ogenblik van de regularisatie van vluchtelingen en asielzoekers was er de kwestie: wat gaan we ervoor doen? Wat hebben we ervoor gedaan?

Wij hebben, waar we konden, onze diensten aangeboden. Dat was echter beperkt. Als die mensen hier zijn en van het ACV lid willen worden, is er een regeling gekomen. Maar als mensen ondergedoken zijn, hebben zij meestal weinig vaste aanknopingspunten.